

STADSARCHEOLOGIE GENT

Mariakerke, Losweg

20 oktober 2020

Archeologienota met beperkte samenstelling

Projectcode 2020J196

DEEL 2 – VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

Colofon

Stad Gent

Departement Stedelijke Ontwikkeling – Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent –Team Stadsarcheologie

Publicatiedatum

20 oktober 2020

Contact

Marie-Anne Bru

Marieanne.Bru@stad.gent

Tel. 09/2665772

<https://stad.gent/nl/cultuur-sport-vrije-tijd/cultuur/stadsarcheologie>

Postadres

Stad Gent – Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent

Stadhuis, Botermarkt 1, 9000 Gent

Bezoekadres

Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. 09 266 57 60

Inhoud

1. Colofon	4
2. Samenvatting	5
3. Beschrijvend deel	6
3.1. Administratieve gegevens / technische fiche	6
3.2. Juridische context	6
3.3. Onderzoekskader	7
3.4. Ruimtelijke situering	7
3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
3.6. Archeologisch potentieel	10
3.6.1. Methode en onderzoeksvragen	10
3.6.2. Fysisch geografische situatie	10
3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen	11
3.6.4. Archeologische indicatoren	11
3.6.5. Verstoringshistoriek	12
3.7. Verantwoording nota met beperkte samenstelling met doorslaggevend aspect	12
3.8. Datering en interpretatie van onderzochte gebied	13
3.9. Gemotiveerde verwachting	15
3.10. Gemotiveerd advies voor maatregelen	16
4. Relevante bibliografie	17
5. Thesaurus	18

1. Colofon

Titel: Mariakerke, Losweg

Auteurs: Marie-Anne Bru

Projectnummer: 2020J196

Opdrachtgever: Stad Gent

Projectleiding: Stadsarcheologie Gent

Erkend archeoloog: Marie-Anne Bru, OE/ERK/Archeoloog/2015/00012

Datum: 20-21 oktober 2020

Wettelijk depotnummer: D/2020/0341/25

Stad Gent – De Zwarte Doos – Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent

Dulle-Grietlaan 12

9050 Gentbrugge

09/2665760

stadsarcheologie@stad.gent

2. Samenvatting

Voor de opmaak van een aanvraag tot omgevingsvergunning voor de heraanleg van een stukje Losweg tussen nrs. 15 en 27, dient een archeologienota opgemaakt te worden. De voorziene ingrepen omvatten de heraanleg van dit deel weg (nu nog op private gronden; maar vooraf aan de werken overgedragen aan de stad) en de aanleg van een gescheiden rioolstelsel.

De aard van de geplande bodemingrepen en de aanwezige kennis verzameld uit de cartografische en historische bronnen, maakt duidelijk dat de vooropgestelde ingrepen, indien voorafgegaan door een archeologisch onderzoek, hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst zouden opleveren.

Voor het project Mariakerke, Losweg werd geopteerd om een archeologienota op te maken met een beperkte samenstelling. Deze beslissing werd genomen na een duidelijk afwegen van de mogelijke erfgoedwaarde. Alle gegevens werden ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar geconfronteerd en ook in relatie tot de geplande werken afgewogen. Het resultaat hiervan is de keuze voor een archeologienota met beperkte samenstelling.

De drie vooropgestelde criteria werden duidelijk afgewogen:

1. er is met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig
2. de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd, hebben met hoge waarschijnlijkheid geen impact op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed
3. een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie zal met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot kenniswinst.

Na afweging van alle gekende gegevens zoals onderzocht onder het punt 3.6 Archeologisch potentieel, kunnen we argumenteren dat de volgende vooropgestelde criteria aangehaald kunnen worden.

> Geen archeologisch erfgoed:

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan met hoge waarschijnlijkheid verondersteld worden dat er GEEN archeologisch erfgoed aanwezig is op het tracé van de Losweg.

> Geen kenniswinst:

Het is duidelijk dat een archeologisch onderzoek - gekoppeld aan de gegevens verzameld uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen - voorafgaand aan de ingreep met hoge waarschijnlijkheid tot GEEN kenniswinst leidt.

3. Beschrijvend deel

3.1. Administratieve gegevens / technische fiche

Projectcode	2020J196
Locatie	Oost-Vlaanderen, Mariakerke, Losweg
Kadaster/Afdeling/Sectie/ Percelen	Afdeling 29, Sectie A, 367/53t; 367/52r; deel van 368f, 372b2, 367/531, 368d, 367/56w, 367/56k, 367c2 en openbaar domein
Kadasterplan	Zie figuur 2
Topografische kaart	Zie figuur 4
Bounding Box	(102614;196902), (102674;196902), (102614;196745), (102674;196745)
Onderdeel Archeologische zone	nee
Onderdeel GGA	nee
Grootte percelen:	6340 m ²
Grootte projectgebied	1255 m ²
Reden van de ingreep:	Heraanleg deel Losweg tussen nrs. 15 en 27
Betrokken actoren en specialisten	Peter Steurbaut (historisch kaartmateriaal)

3.2. Juridische context

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande vraag tot omgevingsvergunning, van een publiekrechtelijke aanvrager, voor werken BUITEN de Gentse vastgestelde archeologische zone. Volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' ligt het project in woongebied. Het betreft hier dus een zone waarbij de totale oppervlakte van de percelen 3000 m² of meer beslaat en de ingreep minimaal 1000 m².

De oppervlakte van het totale plangebied in kwestie bedraagt 6340 m².

De voorziene ingreep beslaat 1255 m², vandaar is men verplicht een archeologienota waarvan akte is genomen, toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

3.3. Onderzoekskader

Aanleiding van dit bureauonderzoek vormt de geplande omgevingsvergunning voor de heraanleg van het deel Losweg tussen de nrs. 15 en 27, inclusief de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel.

Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte is genomen en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Finaal formuleert het archeologische vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Het projectgebied wordt gekenmerkt door zijn ligging ten noordoosten van de historische kernstad van Gent in de deelgemeente Mariakerke.

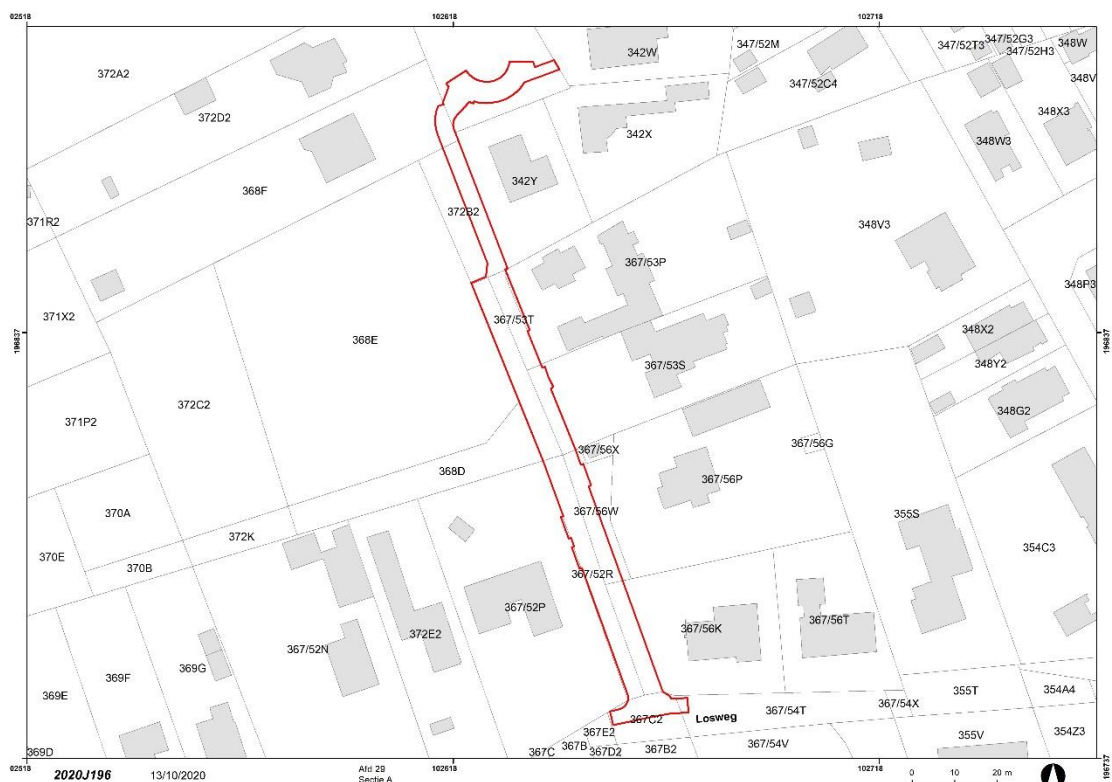
3.4. Ruimtelijke situering

De projectzone Losweg (kad. Afd. 29, Sectie A, 367/53t; 367/52r; deel van 368f, 372b2, 367/531, 368d, 367/56w, 367/56k, 367c2 en openbaar domein) situeert zich ten noordoosten van het historische centrum van Gent, in de deelgemeente Mariakerke.

De totale som van de percelen waarop de omgevingsvergunning van toepassing is, bedraagt 6340 m² en is volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' gelegen in 'woongebied'.

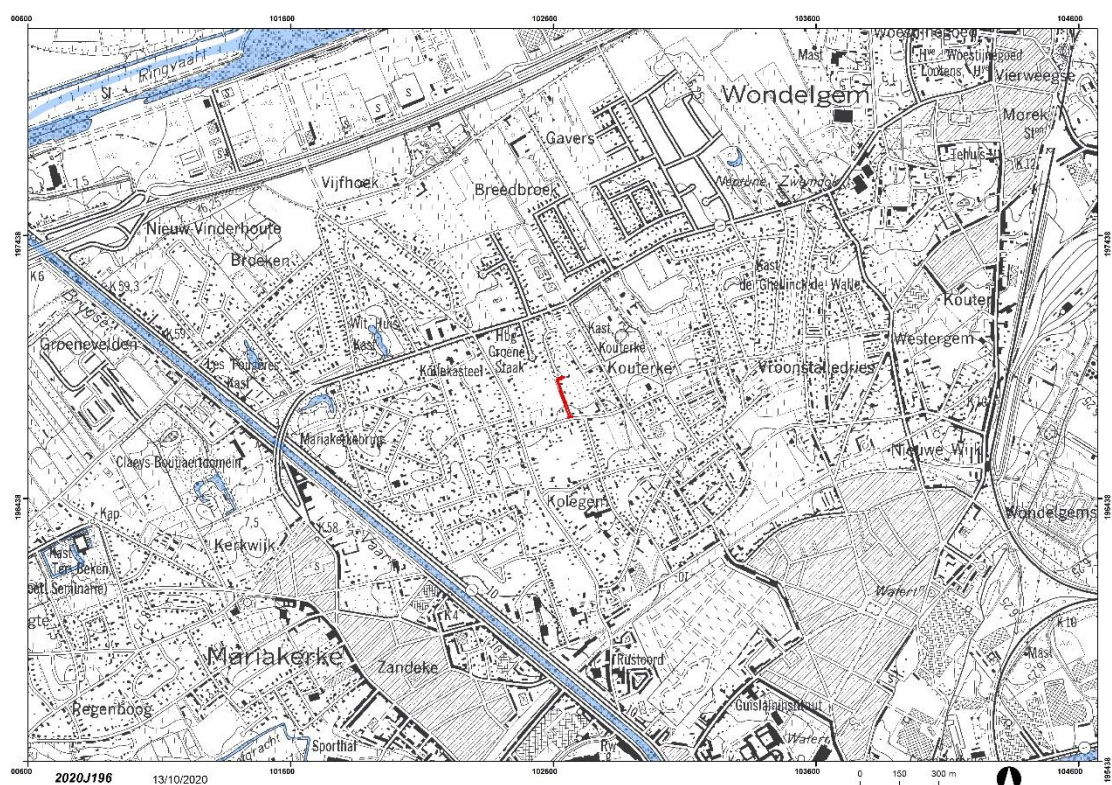
Figuur 1: Situering projectzone op de orthofoto van 2017 (Eurosense Belfotop & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 2: Situering projectgebied op het hedendaags kadaster (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 3: Situering projectgebied op de GRB basiskaart (AGIV GRB Basiskaart & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 4: Situering projectgebied op de Topografische kaart 1981 (NGI en AGIV)

3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De werken binnen het projectgebied omvatten de heraanleg van de zijweg van de Losweg tussen de nrs. 15 en 27 en de aanleg van een gescheiden riolering.

Deze doodlopende zijtak van de Losweg, met doorsteek voor voetgangers en fietsers naar Heizen, is momenteel nog in private eigendom. De bewoners zullen dit, via een minnelijke procedure bij de dienst vastgoed, overdragen aan de stad in ruil voor een integrale aanleg.

De meest ingrijpende graafwerken zullen gebeuren voor de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel ongeveer centraal in het wegdek en met een uitgraving van ca. 2,00 tot plaatselijk 2,20 m. Voor de aanleg van deze riolering is de heraanleg van een stuk nodig in Heizen.

Bovengronds wordt een woonerf gerealiseerd met een breedte van 4,10 m voor de rijloper. De verharding zal oppervlakkig afwateren in ondiepe wadi's. De wadi's worden voorzien van kolken om over te kunnen storten bij hevige regenval. Eénzijdig worden bomen aangeplant in de kruin van de wadi.

Plannen bestaande toestand, ontwerpplannen en dwarsdoorsneden (Stad Gent)

3.6. Archeologisch potentieel

3.6.1. Methode en onderzoeksvragen

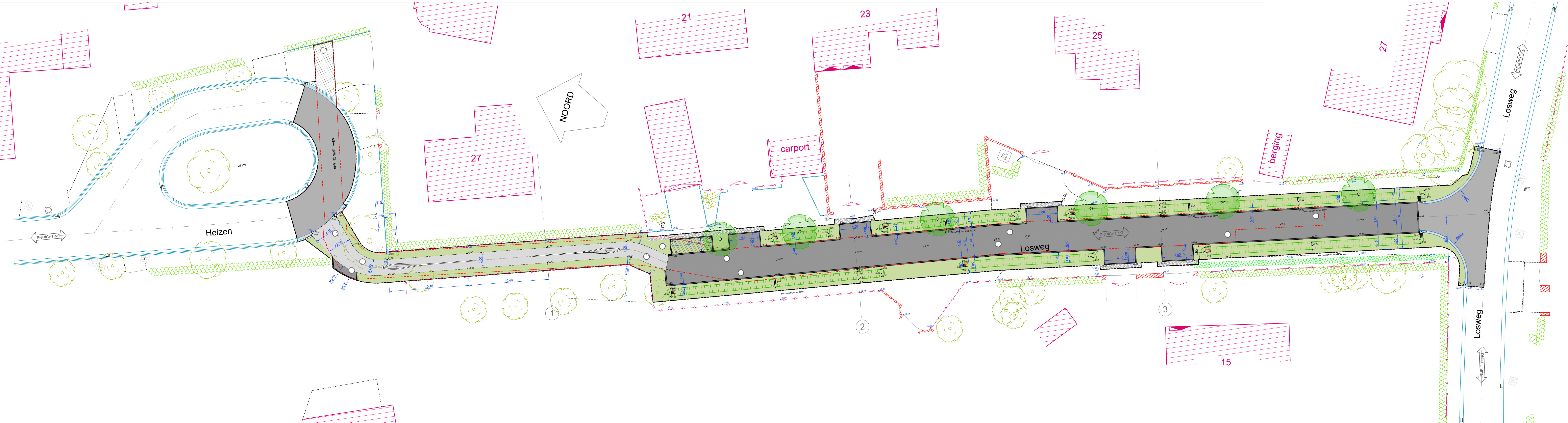
Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

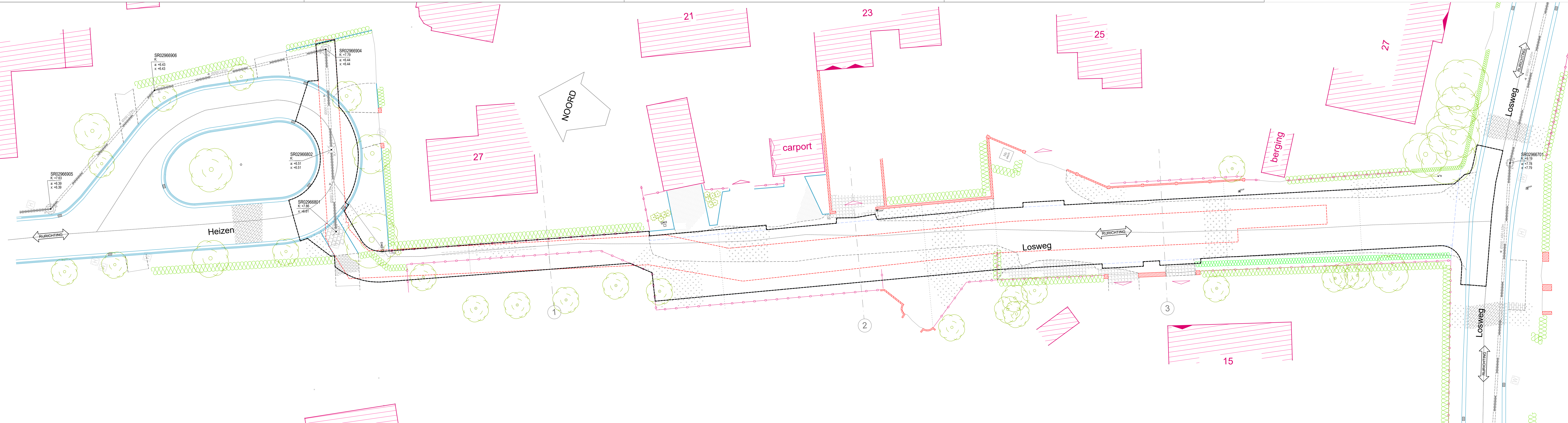
Hierbij werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld betreffende de projectlocatie:

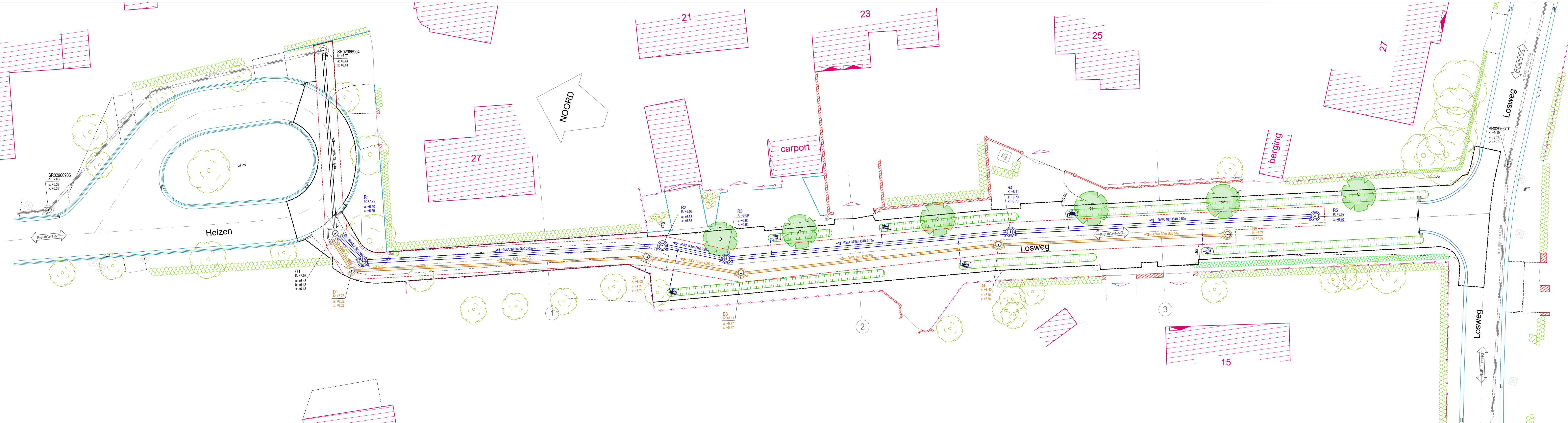
- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- > Welke gebruiksevolutie kende het terrein en wat was de impact ervan op eventuele archeologische sites?
- > Wat is de impact van de geplande werken?
- > Is het nodig andere vormen van vooronderzoek in te schakelen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden?

3.6.2. Fysisch geografische situatie

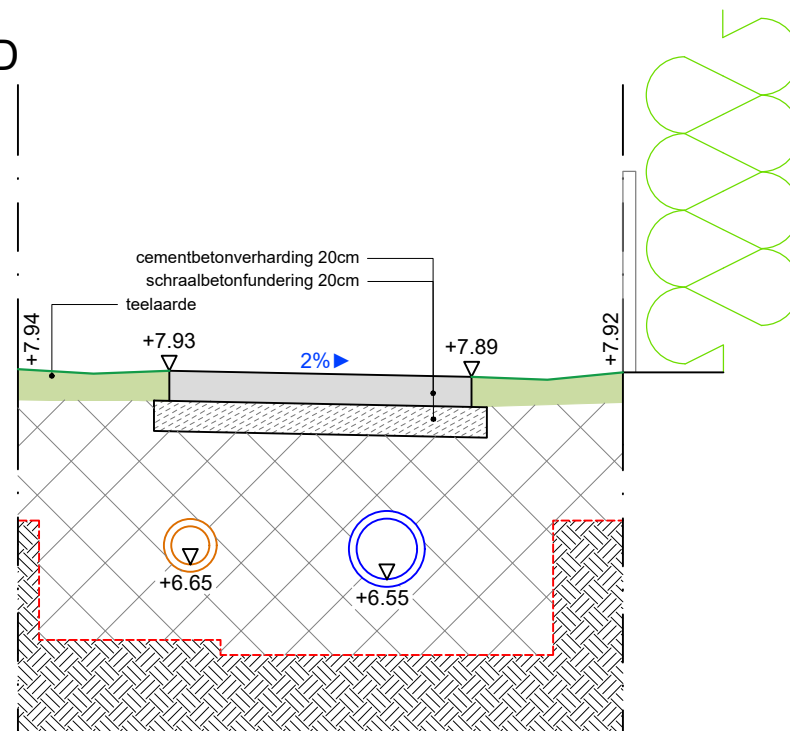
Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

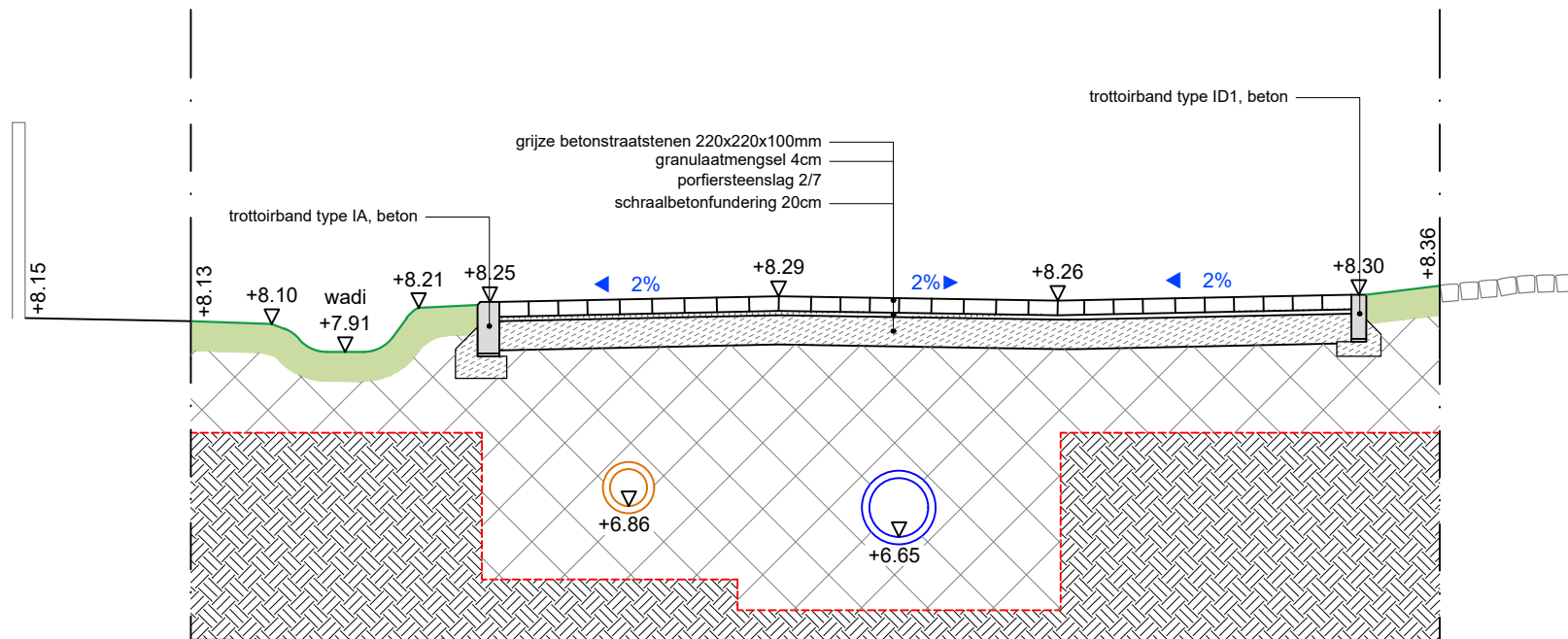

LOS WEG
DWARSPROFIEL 01
NIEUWE TOESTAND
Schaal 1/50

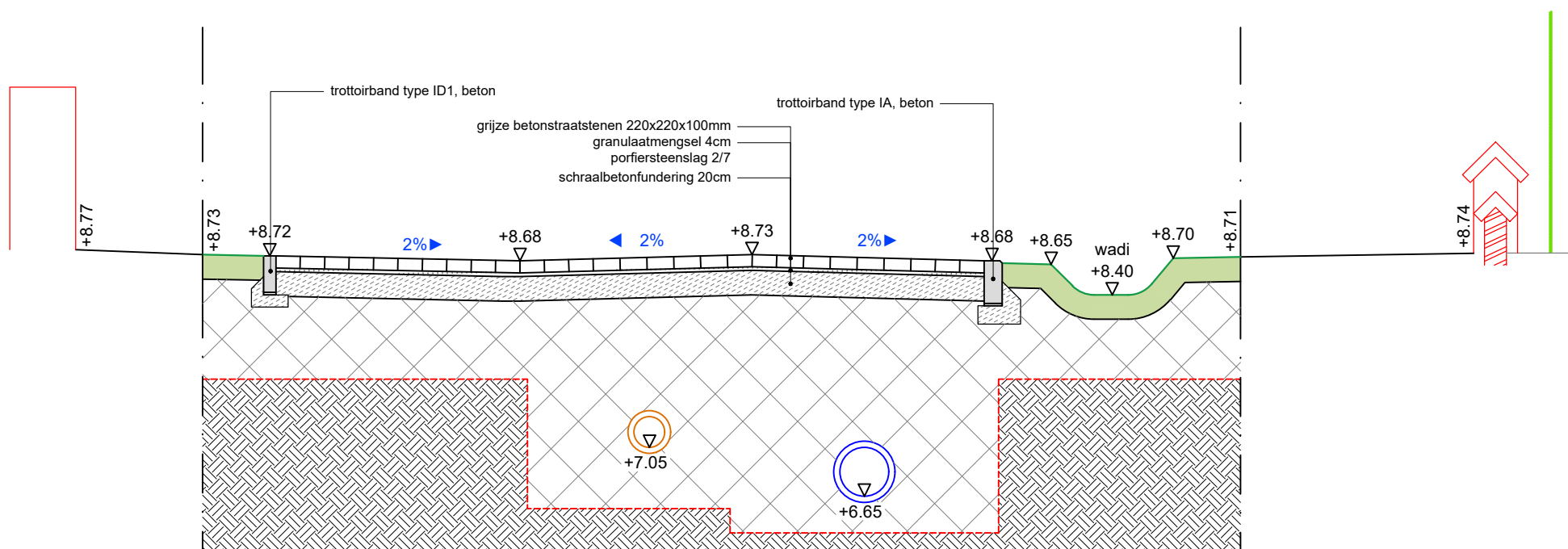
LOS WEG
DWARSPROFIEL 02
NIEUWE TOESTAND
Schaal 1/50

15

LOS WEG
DWARSPROFIEL 03
NIEUWE TOESTAND
Schaal 1/50

25

Het projectgebied Losweg wordt gekenmerkt door voormalige landbouwgronden die zeer recentelijk een dichte bebouwing kennen. Hierdoor heeft het bureauonderzoek zich toegespitst op de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen. Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie.

Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

- > Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- > Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- > Bodemkaart
- > Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- > Hydrografische kaart van Vlaanderen
- > Bodemerosiekaart
- > Bodemgebruikskaart

3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd evenals diverse wetenschappelijke literatuur; bestaande uit voornamelijk door Stadsarcheologie Gent opgebouwde en bestudeerde archeologische ensembles en bewaard in De Zwarte Doos. Dit werd aangevuld met het raadplegen van de Inventaris Onroerend Erfgoed (erfgoedobjecten), de Inventaris van de beschermde archeologische sites en de Inventaris van de beschermde monumenten, landschappen en stadsgezichten; evenals de Inventaris van de walsites (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle op cartografie voorkomende sites met walgracht op grondgebied Gent). **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

3.6.4. Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën waaronder ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Omdat het projectgebied zich situeert ter hoogte van voormalig landbouwgebied dat pas recentelijk een dichte bebouwing kent, werd er beperkt aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar het landschapsgebruik. Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen in het assessmentrapport.**

- > Panorama op Gent, 1534
- > Kaart van Jacob van Deventer, midden 16de eeuw
- > Kaart van Braun en Hogenberg, 1572
- > Kaart van Horenbault, 1619
- > Kaart van Hondius, 1641
- > Kaart van Ferraris, 1771-1777
- > Kaart van G. Goethals, 1796
- > Atlas der Buurtwegen, 1843-1845

- > Primitief kadaster, ca. 1830
- > Popp Kadasterkaarten, 1842-1879
- > Kaart van P. en L. Gérard (1855)
- > Kaart van Gevaert en Van Impe (1878)
- > Plattegrond van Gent door Compijn & Soenen (1912)
- > Luchtfoto, 2018

3.6.5. Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kunnen verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten. Om een correcte inschatting hiervan te maken werd gebruik gemaakt van volgende bronnen:

- > Kadasterkaart
- > Topografische kaart (1981)
- > Orthogonale luchtfoto
- > Ontwerpplannen

Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

3.7. Verantwoording nota met beperkte samenstelling met doorslaggevend aspect

Voor het project Mariakerke, Losweg werd geopteerd om een archeologienota op te maken met een beperkte samenstelling. Deze beslissing werd genomen na een duidelijk afwegen van de mogelijke erfgoedwaarde. Alle gegevens werden ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar geconfronteerd en ook in relatie tot de geplande werken afgewogen. Het resultaat hiervan is de keuze voor een archeologienota met beperkte samenstelling.

De drie vooropgestelde criteria werden duidelijk afgewogen:

1. er is met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig
2. de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd, hebben met hoge waarschijnlijkheid geen impact op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed
3. een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie zal met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot kenniswinst.

Na afweging van alle gekende gegevens zoals onderzocht onder het punt 3.6 Archeologisch potentieel, kunnen we argumenteren dat de volgende vooropgestelde criteria aangehaald kunnen worden.

- > Geen archeologisch erfgoed:

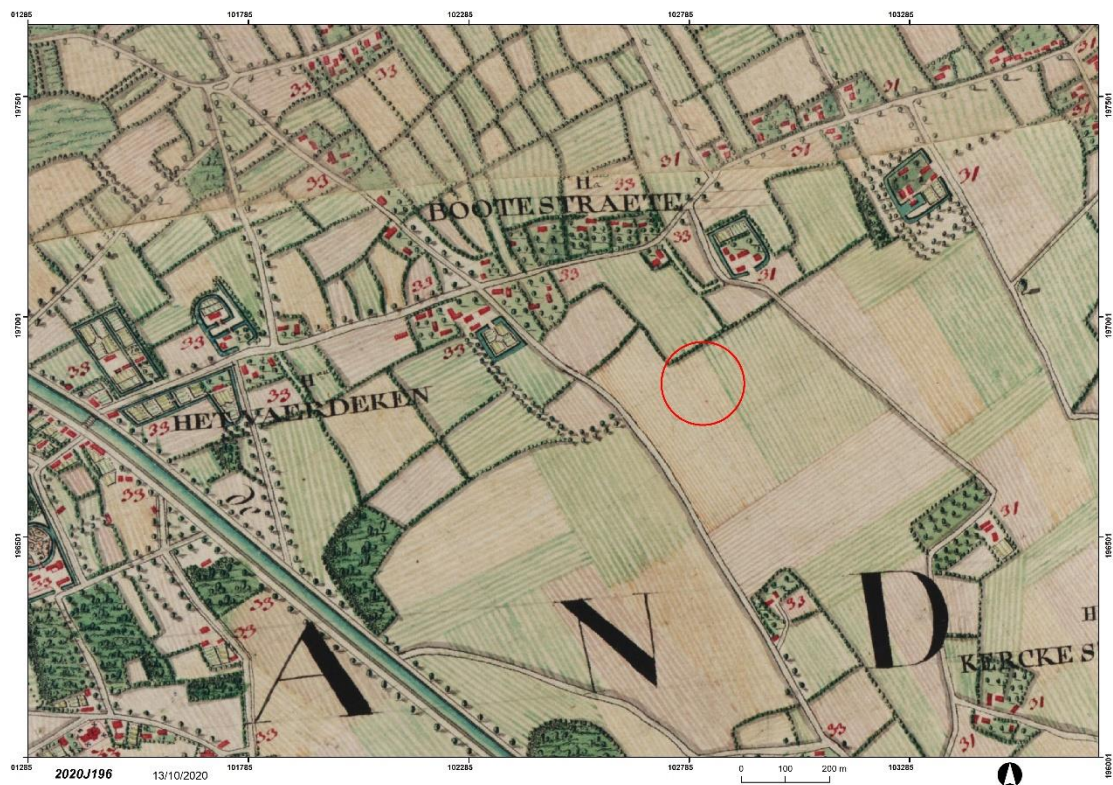
Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan met hoge waarschijnlijkheid verondersteld worden dat er GEEN archeologisch erfgoed aanwezig is op het tracé van de Losweg.

> Geen kenniswinst:

Het is duidelijk dat een archeologisch onderzoek - gekoppeld aan de gegevens verzameld uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen - voorafgaand aan de ingreep met hoge waarschijnlijkheid tot GEEN kenniswinst leidt.

3.8. Datering en interpretatie van onderzochte gebied

De omgeving van de Losweg was tot in zeer recente tijden landbouwareaal. Het is pas in de 20ste eeuw dat de huidige dichte bebouwing zijn vorm kende.

Figuur 5: Detail uit de Kaart van Ferraris (1771-1778), Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, met aanduiding van de projectzone (Koninklijke Bibliotheek van België)

Figuur 6: Het projectgebied geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen (1840) (Provincie Oost-Vlaanderen)

De op de CAI aangeduide relictten in de onmiddellijke omgeving zijn twee walsites. CAI-locatie 151246 duidt op het Kollekasteel, Groenestaakstraat 64-66. Dit is in de Gentse Inventaris van de walsites¹ opgenomen als WSH007. Deze cirkelvormige walsite met centraal een hoog gebouw op de kaart van Horenbault (1619) stond binnen een groter erf omgeven door een greppel. De site komt overeen met de ligging van het jongere Kollekasteel. De locatie staat ook bekend onder de namen Kasteel Herry of *Les Vignes Vierges*². Hoewel een zeker 17de-eeuwse oorsprong, is dit niet aldus herkenbaar binnen het huidige gebouw. In de 19de eeuw waren er verscheidene bouwcampagne. In de Tweede Wereldoorlog was er een Duits hoofdkwartier gevestigd en stond het bekend als Kasteel Carpentier. Verdedigingswerken verstoorden in 1944 het oudere archeologische patrimonium gedeeltelijk. De site werd verkaveld vanaf 1956. Met de inrichting tot ontmoetingscentrum in 1969 waren er ook wijzigingen zoals het dempen van grachten.

De tweede CAI-locatie 151251 is in de inventaris van de walsites opgenomen als het Hof te Hegsmeere (WSH010)³, Ruinehovestraat 177 in Wondelgem. Op de kaart van Horenbault (1619) gaat het om een langwerpige rechthoekige walsite. De westzijde wordt begrensd door een smalle landweg die parallel loopt met de andere, grotere landwegen in dit deelgebied. Het areaal binnen de grachten bevat een rechthoekig gebouw en veel bomen. Uit geschreven bronnen blijkt dat het hof behoorde tot de bezittingen van de Sint-Baafsabdij. De site bevindt zich ten oosten van het nog bewaarde kasteel op de hoek van de Botestraat en de Lusthoflaan. Tussen dit kasteel en de bij Horenbault voorgestelde site bevinden zich nog restanten van grachten en wegen die ook op de

¹ CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: *Kasteel Herry, ook Les Vignes Vierges* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26599> (Geraadpleegd op 20-10-2020)

³ CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., 2008.

schilderskaart te zien zijn. Dit geldt ook voor de toegangsweg die als noordelijk verlengde van de Klimoplaan in situ behouden bleef. Delen van de walgracht lijken nog overeen te stemmen met de voorstelling van de site op de schilderskaart

In de Inventaris bouwkundig erfgoed is in de directe omgeving de tweegezinswoning Losweg 29-31 opgenomen als bouwkundig element⁴.

Figuur 7: De op de CAI aangeduide archeologische relictten (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

3.9. Gemotiveerde verwachting

De projectzone is gelokaliseerd ten noordwesten van Gent en gaat terug op landbouwgronden die in de 20ste eeuw een bouwkundige ontwikkeling kende met de huidige dense bewoning als resultaat.

De voorziene ingrepen omvatten de heraanleg van een zijweg van de Losweg tussen de nrs. 15 en 27 in Mariakerke. Behalve de bovengrondse inrichting met minimale bodemingreep situeren de grootste bodemingrepen zich centraal in het wegtracé tot een diepte van 2,00 tot lokaal 2,20 m diep. Hoewel deze grotendeels nieuwe bodemingrepen (riolering) gepland zijn in vermoedelijk onverstoorde bodem, wordt verwacht dat de kenniswinst zeer gering zal zijn indien de werken voorafgegaan of begeleid worden door archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem.

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: *Tweegezinswoning naar ontwerp van H. De Witte* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301708> (Geraadpleegd op 20-10-2020)

3.10. Gemotiveerd advies voor maatregelen

Het project bestaat uit de heraanleg van een zijweg van de Losweg in Mariakerke, tussen de nrs. 15 en 27, en de aanleg van een gescheiden riolering. De totaliteit van het projectgebied en de ingrepen bedraagt 1255 m².

De geplande verstoringen in de ondergrond zijn hoofdzakelijk nieuwe ingrepen voor de aanleg van de riolering (in de breedte en diepte) ten opzichte van de reeds aanwezige verstoringen (nutsleidingen).

Zowel uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen kan geconcludeerd worden dat de kans tot het aansnijden van archeologisch bodemerfgoed onbestaand is en dat de vooropgestelde ingrepen, indien voorafgegaan door een archeologisch onderzoek, hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst zouden opleveren.

Hierdoor is voldaan aan twee van de doorslaggevende aspecten die het mogelijk maken om een archeologienota met beperkte samenstelling op te stellen waarbij geen verdere maatregelen nodig zijn.

4. Relevante bibliografie

CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008.

www.inventaris.onroerendergoed.be

www.onroerenderfgoed.be

www.dov.vlaanderen.be

<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>

5. Thesaurus

Archeologie: Het bestuderen van overblijfselen en voorwerpen of een ander spoor van menselijk bestaan in het verleden, alsook de bestaansomgeving van de mens, waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving en ten aanzien waarvan opgravingen, ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving betekenisvolle bronnen van informatie zijn.

Archeologienota: Document, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek, met administratieve gegevens, een verslag over de resultaten van het onderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.

Archeologisch onderzoek: Het gebruik van technieken en methoden waarmee archeologische sites, archeologische zones of delen ervan worden opgespoord en onderzocht met inbegrip van archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen.

Bodem: Het bovenste deel van de aardkorst waarin planten kunnen wortelen, samengesteld uit minerale deeltjes en organisch materiaal, inclusief levende organismen. Een bodem ontstaat uit de verweringsproducten van lokale gesteenten of uit afgezette, losse sedimenten.

Bodemstructuur: aggregatietoestand van organische en minerale deeltjes in een sediment tot grotere aggregaten, bepaald door de soort en intensiteit van de onderlinge verbindingen.

Bureauonderzoek: Bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte bouwkundige of archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, omvattende de aan- of afwezigheid, de aard en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit ervan.

Centrale Archeologische Inventaris: Databank die archeologische vondstlocaties en indicatoren daartoe in het Vlaams Gewest in kaart brengt en de beschikbare informatie bundelt (afkorting: CAI).

Historische studie: Historische studie is de studie van historische bronnen, zoals documenten en historisch kaartmateriaal. Bepaalde relictten kunnen in historische bronnen reeds vermeld zijn en op oude kaarten weergegeven zijn. Dit geeft interessante bijkomende informatie omtrent de vondsten en de bewaringstoestand in die periode.

Wallen (morfologische elementen): Een wal (morfologisch element) is een aarden ophoging die (eventueel met begeleidende gracht) de omsluiting vormt van een structuur en verder niet functioneel te duiden is.